

ALIANÇA PER UNA BARCELONA+SOSTENIBLE 2024-2034

Document de partida del procés participatiu d'elaboració del document col·laboratiu, versió del 12/1/2024

Aquesta Aliança per una Barcelona+Sostenible 2024-2034 plasma la voluntat i les aspiracions de la Xarxa Barcelona+Sostenible per aconseguir una ciutat més pròspera, inclusiva, equitativa, resilient i responsable dels impactes del nostre estil de vida a escala local i global. I és també l'expressió de la responsabilitat individual i col·lectiva dels membres de la Xarxa B+S i del compromís que adquirim per fer un futur millor.

1. LA SITUACIÓ QUE TENIM
2. COM HEM ARRIBAT FINS AQUÍ
3. EL CAMÍ QUE VOLEM SEGUIR
4. ENS COMPROMETEM
5. RECLAMEM

1. LA SITUACIÓ QUE TENIM

Nosaltres, organitzacions i ciutadania compromeses amb la sostenibilitat de Barcelona, som conscients que:

Afrontem grans reptes comuns

En els darrers anys hem vist com l'emergència climàtica i la crisi ecosocial són cada cop més evidents, i afecten la salut planetària a diversos nivells. Com a humanitat hem de fer front a una situació complexa que requereix d'un compromís per trobar solucions a escala local i global de manera ferma i urgent.

Barcelona té reptes concrets

Dins aquest context, a la ciutat de Barcelona afrontem específicament els reptes següents:

- 1. L'emergència climàtica.**
La temperatura mitjana anual a Barcelona ha augmentat 2°C entre 1780 i 2022, i segons el sisè informe de l'IPCC és viable reduir les emissions de CO2 a la meitat per al 2030, però ens alerten que la finestra d'oportunitat s'està tancant: és ara o mai.
- 2. La pèrdua de biodiversitat.**
Barcelona ha de protegir el medi terrestre, fluvial i marí per fer front a la pèrdua de biodiversitat, augmentar el verd de la ciutat i millorar els seus serveis socioambientals. A més, s'ha d'abordar conjuntament amb el canvi climàtic, perquè tots dos reptes es retroalimenten.
- 3. La salut planetària i de les persones.**
La salut humana està directament relacionada amb la del medi que habitem. Com a exemple: a Barcelona cada any s'hi atribueixen 2.100 morts a l'excés de contaminació atmosfèrica, i més de la meitat podrien ser evitades si la qualitat de l'aire estigués dins els límits recomanats per l'OMS. A més, l'any 2022 van morir 1.327 persones a la ciutat a causa de la calor, segons dades d'ISGlobal.
- 4. El model alimentari.**
Barcelona té una capacitat baixa d'autosuficiència alimentària, l'11,8% de les llars de la ciutat pateixen inseguretats alimentària, el consum de carn triplica la quantitat anual recomanable i l'obesitat infantil afecta més del 10% d'infants de 3 i 4 anys. A més, la producció ecològica continua lluny dels objectius europeus del 25% de superfície cultivada per al 2030. Tot això afecta negativament la salut ambiental i de les persones: és hora de repensar com ens alimentem.
- 5. El model de producció i consum.**
El model de producció i consum global ha generat grans transformacions econòmiques i socials que han vingut acompanyades de generació de vulneracions de drets humans, explotació laboral, conflictes ecosocials i accentuen els fluxos migratoris. A l'Estat espanyol cada persona consumeix

una mitjana de 20 tones de materials per any, de les quals 13 són importades. Cal una aposta pel consum local i de proximitat.

6. **L'accés a l'habitatge.**

Accedir a l'habitatge és un dels reptes socials més importants a la ciutat. El 16% de les famílies dediquen més del 40% dels seus recursos a l'habitatge i el 14% viuen en situació d'amuntegament. Cada any es produeixen més de 2.100 desnonaments i el sensellarisme està en creixement. Calen solucions ara, especialment per als col·lectius més vulnerables.

7. **La mobilitat segura, sostenible i saludable.**

Tot i que les dades d'ecomobilitat (transport públic, en bici o a peu) superen el 80% dels desplaçaments interns a Barcelona, el trànsit continua causant la major part dels contaminants atmosfèrics, contaminació acústica i més del 25% de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle.

8. **El model energètic.**

Per assolir els objectius per fer front a l'emergència climàtica, és imprescindible accelerar la transició cap a un model d'estalvi energètic, més eficiència i generació renovable i local, amb prioritat per l'autogeneració i l'autoconsum. El 24% de la població de Barcelona pateix pobresa energètica, i només un 9,6% de l'energia consumida prové de fonts renovables. Cal més energia local i renovable.

9. **El model cultural i educatiu.**

Totes les nostres decisions tenen repercussions a escala global, per això el paper actiu de la ciutadania en aquest procés és essencial. Calen coneixements, canvis de valors, d'actituds, d'hàbits, foment de bones pràctiques i creació de contextos de canvi en el model de consum que ajudin a incorporar la cultura dels límits planetaris. S'ha d'explicar a tot tipus de públics que és possible consumir menys i viure millor, que és possible viure bé sense fer malbé, amb una qualitat de vida i nivell de felicitat iguals o millors que els actuals.

10. **El tancament del cicle de l'aigua.**

En els darrers anys s'ha reduït considerablement el consum d'aigua potable domèstica a Barcelona, que ara és inferior als 100 l/hab/dia. Però continua havent-hi marge de millora, especialment en situacions de sequera, i sobretot en la gestió i optimització dels recursos hídrics alternatius (aigua regenerada, aigua freàtica) per als usos que no requereixen aigua potable. Cal trobar l'equilibri entre l'aprofitament eficient de l'aigua i el reg necessari per al manteniment del verd de la ciutat.

Calen grans canvis disruptius

Com a societat hem d'assumir la necessitat de canviar les maneres de funcionar. Els sistemes econòmics, energètics, socials i culturals actuals no poden continuar com fins ara si volem apostar realment per la sostenibilitat. Ens calen canvis importants i

disruptius: no es tracta de modificar comportaments concrets i aïllats, sinó de crear un nou model.

Adaptar-nos no serà fàcil, i ens caldrà plantejar-nos dilemes transcendents: des de definir què ens cal canviar exactament a fins a quin punt tindrem capacitat de renunciar al que ja coneixem. La resposta ha de tenir present l'abast dels beneficis que es preveuen amb aquesta transformació global.

Alguns d'aquests grans canvis, de fet, ja han començat, i no tots de manera positiva. La transformació demogràfica i l'envelliment de la població, la turisticació i gentrificació de determinats barris de la ciutat i la digitalització que arriba ja a multitud d'àmbits de la nostra vida quotidiana han modificat el context que coneixíem fa només uns anys. És hora de decidir com volem viure, convida i alterar aquesta nova realitat canviant.

Els nostres compromisos sobrepassen els cicles polítics

L'any 2000 es va iniciar el procés de participació per a la redacció de l'Agenda 21, de la qual es va derivar el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2002-2012, renovat més endavant per als anys 2012-2022. Durant aquestes més de dues dècades s'han succeït diversos mandats amb composicions de govern diferents, però la força de la Xarxa Barcelona+Sostenible ha fet possible mantenir els nostres compromisos més enllà dels canvis polítics. Ha quedat demostrada la importància i la responsabilitat dels membres de la xarxa com a actors individuals per la sostenibilitat i, de manera col·lectiva, com a motor per fer avançar les polítiques de sostenibilitat a la ciutat. Podem assegurar que els compromisos acordats, que van més enllà de la visió a curt termini, han estat clau per dur Barcelona on és ara en termes de sostenibilitat. I això ha estat possible gràcies a la xarxa ciutadana i al Consell Ciutadà per la Sostenibilitat que l'impulsa.

Nosaltres tenim un paper clau

Totes les persones som, i hem de ser, protagonistes en la transformació necessària que implica l'aposta per la sostenibilitat, cadascú des de la seva parcel·la de responsabilitat i capacitat d'acció. Centres educatius, entitats, empreses, comerços, sindicats, organitzacions socials, infants, joves, persones adultes i grans: totes som necessàries en aquesta mobilització. Necessitem de moltes mans, amb un compromís individual i col·lectiu, perquè aquest reforç en tots els àmbits d'influència multiplica els resultats cap a la sostenibilitat.

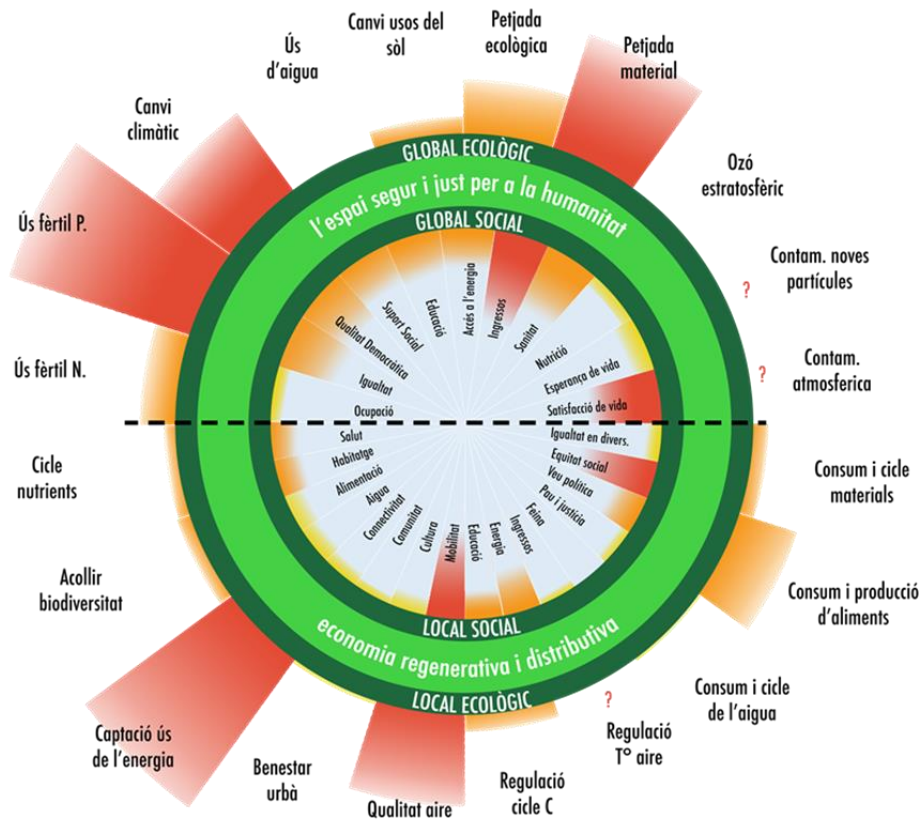
No estem a soles: aliances i sinergies

Les ciutats són responsables, entre d'altres, del 70% de les emissions mundials dels gasos amb efecte d'hivernacle. I, amb un creixement constant, la previsió és que per a l'any 2050 el 70% de tota la població del planeta viurà en entorns urbans. El paper de les ciutats és doncs clau en aquest moment de transformació, i per això el seu reconeixement polític internacional és cada cop més destacat. Les ciutats són protagonistes imprescindibles en el camí cap a la sostenibilitat, però no avancen soles: compten amb el suport de xarxes de ciutats, i també amb la col·laboració d'altres agents (diferents actors municipals, altres administracions supramunicipals) amb qui ens hem de coordinar i crear sinergies que beneficiaran totes les parts.

necessària interrelació. La reducció de la pobresa i les desigualtats, la millora de la salut, l'educació i l'accés a tots els serveis bàsics formarien part del límit interior; preservar el clima i els ecosistemes terrestres i marins se situarien al límit exterior. I per tal que tot això sigui possible alhora s'ha de transformar l'economia amb models de producció i consum més sostenibles.

EL RETRAT DE BARCELONA

La situació actual de la ciutat de Barcelona pel que fa a la sostenibilitat es pot representar mitjançant aquesta figura del “dònut”, amb un resultat que indica clarament els reptes que afrontem com a ciutat i que han d’esdevenir, per tant, les prioritats d’actuació.

La conclusió més important és que actualment estem superant tots els límits planetaris. El nostre dia a dia té implicacions a escala global, principalment en el canvi climàtic, l’ús de fertilitzants per al sector alimentació i en la petjada material.

A nivell social global, la nostra manera de viure també té implicacions. Moltes persones migren per buscar millors condicions de vida. A escala local calen canvis en el model alimentari i energètic, millores en la mobilitat, l’accés a l’habitatge i l’equitat.

Aquest retrat de Barcelona ha estat la base sobre la qual s’han identificat els reptes que afrontem com a ciutat i la que marca les prioritats sobre les que hem d’actuar de manera preferent.

2. COM HEM ARRIBAT FINS AQUÍ

20 anys d'avanços importants

Fa ja més de dues dècades de l'aprovació de l'Agenda 21, el primer full de ruta compartit sobre la sostenibilitat de la ciutat. I des d'aleshores hem seguit treballant per adaptar-nos als nous reptes i plantejaments que no deixen d'evolucionar. Per una banda, hem passat d'aquella agenda global inicial a uns Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) molt més perfilats com a estratègia general. Per una altra, hem pogut fer realitat un bon grapat de plans específics, temàtics i sectorials amb objectius concrets i quantificables, com ara el Pla Clima, el Pla Natura, l'Estratègia Residu 0, l'Estratègia de l'Economia Social i Solidària, l'Estratègia d'alimentació sostenible o l'Estratègia contra la feminització de la pobresa.

La feina realitzada al llarg de tot aquest temps ha comportat un salt qualitatiu en diversos aspectes de la ciutat: el 71% dels indicadors de sostenibilitat de Barcelona han millorat entre 2012 i 2022.

Hi destaquen especialment:

- El creixement de **superfície verda per habitant**, que ha permès guanyar 84 ha entre 2015 i 2022 i es preveu que augmenti encara més amb el Pla Natura 2021-2030.
- L'**ecomobilitat** (suma dels desplaçaments en transport públic, en bicicleta o a peu) ha assolit nivells al voltant del 80% per a trajectes interns, gràcies al desplegament de la xarxa ortogonal d'autobusos, l'extensió dels carrils bici i l'impuls dels carrers pacificats.
- Barcelona s'ha situat al capdavant de les grans ciutats europees en **estalvi d'aigua** (amb menys de 100 litres per habitant i dia) com a resultat de l'acció combinada d'un pla de recursos hídrics alternatius, la millora de l'aprofitament de l'aigua freàtica i la proliferació de sistemes urbans de drenatge sostenible a la ciutat.
- El percentatge de **recollida selectiva de residus** ha anat creixent i se situa al voltant del 40%.
- L'aprofitament de l'**energia solar** ha augmentat de manera destacable i el sol és la principal font d'energia renovable, tot i que encara hi ha un gran marge de millora.

Canvi de mentalitat

Durant aquests més de 20 anys hem assistit també a un canvi fonamental tant en la percepció pública com en la cobertura que fan els mitjans de comunicació sobre diversos aspectes relacionats amb la sostenibilitat. A Barcelona, segons l'enquesta d'hàbits i valors ambientals de 2020, el 94,6% de la població de la ciutat considera que el canvi climàtic és un problema greu o molt greu, i el 79% pensen que pot afectar la seva vida. Tot i això, també veiem un augment de l'individualisme i el consumisme, i fins i tot posicions negacionistes, que tenen efectes nocius per a aquests objectius.

També hem vist evolucionar la manera d'entendre la sostenibilitat. El model anterior posava en un mateix pla les esferes econòmica, social i ambiental. La concepció actual supedita el pes de l'economia, que ha d'estar al servei de les persones, tot garantint uns mínims socials, i ha d'estar limitada en el seu creixement pel sostre ecològic que asseguri la continuïtat dels recursos naturals.

Pas a pas

1995:

- L'Ajuntament de Barcelona aprova l'adhesió a la Carta d'Aalborg, primer pas cap a la creació de l'Agenda 21 local que desenvoluparà en els anys següents.

1998:

- Es crea el Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat com a òrgan impulsor de l'Agenda 21 de Barcelona.

2002:

- S'aprova l'Agenda 21 de Barcelona amb el nom de Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2002-2012
- Es crea la Xarxa Barcelona+Sostenible, inicialment amb 69 centres educatius i 120 entitats, empreses i institucions.

2012:

- La Xarxa B+S inclou més de 800 entitats, col·legis professionals, sindicats, universitats, centres educatius i empreses.
- S'aprova el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat de Barcelona 2012-2022.

2023:

- Elaboració de l'Aliança per una Barcelona+ Sostenible 2024-2034.
- La Xarxa B+S arriba a més de 2.000 organitzacions membres.

La Xarxa batega

La Xarxa Barcelona+Sostenible està formada actualment per més de 2.000 entitats ciutadanes, organitzacions empresarials i comercials, centres educatius, universitats, col·legis professionals, sindicats i administracions. Des del seu naixement l'any 2002 ha multiplicat per deu la xifra de participants, amb una major diversificació dels seus components.

Els membres de la Xarxa B+S impulsen mesures de sostenibilitat dins les seves organitzacions, comparteixen bones pràctiques i desenvolupen projectes amb els altres integrants de la xarxa.

El treball de la Xarxa B+S es desenvolupa al llarg de tot l'any, amb la Comissió Permanent i el Plenari del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat, en grups de treball específics (com ara la Taula d'Emergència Climàtica), amb les jornades 'Fem Xarxing!',

la participació en plans estratègics i les accions amb centres educatius, amb comerços, etc.

Les aportacions recollides en tots aquests processos han servit com a base per desenvolupar el contingut d'aquesta Aliança.

3. EL CAMÍ QUE VOLEM SEGUIR

El camí recorregut ha suposat avanços importants, però no és suficient. Per això **reivindiquem una ciutat més sostenible**, és a dir: pròspera, inclusiva, justa i equitativa, resilient, conscient i responsable dels impactes del nostre estil de vida a escala local i global.

El camí que volem seguir ens ha de portar dins el “dònut” que representa l’espai just i segur on poder garantir un desenvolupament econòmic inclusiu i sostenible. Per aconseguir-ho, subscriuim els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l’Agenda 2030, els compromisos de l’Acord Climàtic de Ciutat que faran de Barcelona una ciutat neutra de carboni el 2030, els Acords de París i els plans sectorials de la ciutat.

Però no n’hi ha prou amb això: a més a més **hem d’accelerar les nostres accions**, i aquesta velocitat serà fonamental. Hem d’aconseguir en un temps rècord el que no hem pogut fer en els últims 20 anys.

Per a això també és imprescindible enfortir la xarxa de persones i organitzacions que treballem per la una sostenibilitat més plural, interconnectada i diversa. I cal un pas endavant de la ciutadania en general, que ha de ser més conscient, corresponsable i compromesa.

Barcelona, ciutat resilient

La resiliència és un concepte clau en aquest camí, i Barcelona ha de potenciar-la. La ciutat ha de tenir la capacitat d’afrontar els reptes actuals i de futur, i comptar amb mecanismes per detectar i avaluar noves situacions de manera anticipada. Això inclou gestionar els riscos d'infraestructures, ambientals i socials per poder mantenir el funcionament de la ciutat en cas de crisi.

Reduir les vulnerabilitats, sobreposar-se als impactes de manera proactiva i minimitzar el temps de resposta són estratègies clau en aquest sentit.

4. ENS COMPROMETEM

Per tal d'aconseguir tots els objectius plantejats, les persones i organitzacions sotassignats ens comprometem a:

Assumir la nostra responsabilitat

Ens impliquem per fer avançar les polítiques de sostenibilitat de la ciutat, i assumim el nostre paper com a protagonistes d'aquesta tasca conjunta per aconseguir un futur millor.

Apostar per la Xarxa Barcelona+Sostenible

Farem els passos necessaris per potenciar i ampliar la Xarxa, amb el lideratge dels membres que la conformem. Enfortirem la col·laboració entre membres i la participació de cadascun d'ells en la governança i funcionament de la Xarxa.

Estendre la cultura de la sostenibilitat

Treballarem per fer sentir les veus que promouen la sostenibilitat, per tal de superar les inèrcies paralitzants i la mobilització activa de qui vol aturar els canvis necessaris.

Contribuir a l'assoliment dels grans objectius de ciutat

Tant mitjançant accions individuals com col·lectives, i revisarem els objectius marcats de manera periòdica per si cal ampliar-los en qualsevol moment.

Definir i executar projectes col·laboratius per abordar reptes concrets

Concretarem conjunts d'accions conjuntes i complementàries que persegueixen un mateix objectiu, amb mesures que cada agent podrà implementar des del seu camp d'actuació. Els primers reptes ja s'han definit, i se n'afegiran de nous més endavant.

Críteris dels projectes col·laboratius per abordar reptes

Aquests projectes col·laboratius han de ser:

1. **Alineats i coherents** amb les prioritats identificades.
2. **Transformadors**, que canviïn la realitat i la millorin.
3. **Cooperatius**, que impliquin diversos agents i amb connexions entre ells.
4. **Flexibles i adaptables**, que puguin admetre diferents rols i graus d'implicació.
5. **Escalables i replicables** en diferents territoris i sectors.
6. **Creatius**, innovadors i que fomentin l'aprenentatge.
7. **Amb impacte** i un resultat tangible, quantificable i perdurable.
8. **Mediàtics** i comprensibles per tots els públics, visuals, atractius i comunicatius.
9. **Inclusius**, que permetin la participació de tota la ciutadania sense distincions.
10. **Viables** econòmicament i en la dedicació de les persones, i acotats en el temps.

Primers projectes col·laboratius per abordar reptes

Des de la Xarxa Barcelona+Sostenible ja hem definit una primera sèrie de projectes col·laboratius i transformadors per abordar els reptes prioritaris.

Són els següents:

1. DESCARBONITZEM-NOS

Reduïm les emissions de GEH un 80% el 2030 en el marc del compromís de la CE de ciutats missió, a través de l'estalvi energètic, l'eficiència i la substitució de combustibles fòssils per renovables.

2. ESTALVIEM AIGUA

Fem un ús eficient de l'aigua en el context d'emergència climàtica, en el qual es pot cronificar la situació de sequera

3. ACTIVEM-NOS!

Traspassem usuaris del vehicle privat al transport públic, a la bici i a peu en els desplaçaments quotidians.

4. ALIMENTEM-NOS AMB SENY

Oferim opcions d'alimentació saludable i baixa en carboni en els menús (restaurants, menjadors escolars, altres menjadors comunitaris, càterings) i prenguem mesures per evitar el malbaratament alimentari.

5. UNA CIUTAT PLENA DE VIDA

Incrementem i millorem la superfície de verd en l'espai públic i privat.

6. LIMITEM-NOS I FEM-NOS CIRCULARS

Reduïm el consum material i promovem la producció i el consum circular.

7. LOCALITZEM-NOS

Promovem el consum en el comerç local de productes fabricats localment.

8. PROTEGIM-NOS DEL FRED I LA CALOR

Oferim espais privats com a refugi climàtic.

Al llarg de la durada de de l'Aliança per una Barcelona+Sostenible, del 2024 al 2034, s'enfocarà l'acció progressiva i coordinada en el treball per reptes, amb propostes pel treball en xarxa i recursos per l'acompanyament dels membres per guiar l'acció transformadora amb impacte a la ciutat.

5. RECLAMEM

Per tots els motius esmentats anteriorment, i per tal de donar suport a les actuacions proposades i a l'execució de projectes, les persones i organitzacions sotassignats reclamem a les institucions:

Incidència política real i una millora de la qualitat de la participació.

Acceleració de l'acció, més polítiques públiques i projectes més ambiciosos.

Coherència en l'acció municipal, agilitat administrativa i actuar de forma exemplar. Necessitem un Ajuntament modèlic en la seva actuació, amb una actitud de lideratge, que mostri que les coses es poden fer d'una altra manera i que assumeixi el grau de responsabilitat corresponent a la seva capacitat d'acció.

Impuls per tal d'escalar i fer créixer les iniciatives que ja funcionen.

Incentius que permetin afavorir econòmicament les activitats que contribueixen a la transició ecològica, social i econòmica justa.

Reconeixement, suport i visibilitat de les organitzacions compromeses.

Garantir i accelerar la implantació dels plans estratègics existents que ja van comptar amb participació ciutadana, de les recomanacions de l'Assemblea Ciutadana pel Clima de Barcelona i d'altres processos similars que puguin sorgir properament.

Cercar acords estables i bastir àmplies aliances a l'alçada del repte ecosocial a què ens enfrontem per tal de sobrepassar els cicles polítics de cada mandat de 4 anys.

Crear nous plans i estratègies compartides que donin resposta als grans reptes identificats.

Facilitar el disseny, el desenvolupament i la implantació dels projectes proposats mitjançant el suport de la secretaria de la Xarxa B+S, i amb l'assessorament i acompanyament necessaris per a cada projecte.

Potenciar aliances entre membres de la Xarxa B+S, l'administració i altres organitzacions.

Espais permanents de trobada que facilitin l'intercanvi, l'enxarxament i l'acció conjunta.

Fer seguiment de tots els punts acordats.